

Briuselis, 2025 m. liepos 8 d.
(OR. en)

11343/25

PI 147

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. liepos 7 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 364 final
Dalykas:	KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI Direktyvos 2011/77/, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų taikymo ataskaita

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 364 final.

Pridedama: COM(2025) 364 final

Briuselis, 2025 07 07
COM(2025) 364 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI**

**Direktyvos 2011/77/, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam
tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų taikymo ataskaita**

Turinys

I.	ĮVADAS.....	2
II.	BENDROJI INFORMACIJA.....	3
1.	Teisinis pagrindas.....	3
2.	Galimo poreikio pratęsti audiovizualinio sektoriaus atlikėjų ir gamintojų teisių apsaugos terminą vertinimas.....	5
III.	DIREKTYVOS PERKĖLIMAS Į NACIONALINĘ TEISĘ IR ĮGYVENDINIMAS VALSTYBĖSE NARĖSE	6
IV.	BENDRAS 2011 M. TERMINŲ DIREKTYVOJE NUSTATYTO TERMINO PRATĖSIMO POVEIKIS.....	7
V.	PAPILDOMOS PRIEMONĖS	9
1.	Sąlyga „naudokis arba prarask“	10
3.	Nuostata <i>tabula rasa</i>	13
4.	Teisė derėtis iš naujo	14
VI.	IŠVADA	14

I. ĮVADAS

Siekiant sustiprinti muzikos atlikėjų ir fonogramų gamintojų apsaugą ir pagerinti jų socialinę padėtį, 2011 m. priimta Direktyva 2011/77/ES (toliau – 2011 m. Terminų direktyva arba direktyva), kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų. Direktyva 20 metų pratęstas atlikėjų ir fonogramų gamintojų teisių apsaugos terminas nuo pirmojo teisėto išleidimo ar viešo paskelbimo ir nustatytos papildomos priemonės, kuriomis siekiama iš naujo subalansuoti atlikėjų derybinę poziciją jų sutartiniuose santykiuose su gamintojais.

2011 m. Terminų direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje Komisija įpareigojama iki 2016 m. lapkričio 1 d. pateikti direktyvos taikymo ataskaitą, kurioje būtų atsižvelgiama į skaitmeninės rinkos pokyčius, ir, jei reikia, kartu pateikti pasiūlymą dėl kitų Direktyvos 2006/116/EB pakeitimų. Direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje nurodyta ataskaita, susijusi su galimo poreikio pratęsti audiovizualinio sektoriaus atlikėjų ir gamintojų teisių apsaugos terminą vertinimu, buvo paskelbta 2020 m.

Šios ataskaitos paskelbimo vėlavimas susijęs su naujausiais ES autorių teisių teisės pokyčiais ir poreikiu atsižvelgti į naujas taisykles dėl autorių ir atlikėjų atlyginimo, nustatytas 2019 m. priimtoje Direktyvoje dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (toliau – Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyva)¹. Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvoje yra nuostatų², kuriomis siekiama toliau gerinti atlikėjų sutartinę padėtį. Jos valstybėse narėse buvo įgyvendintos per pastaruosius kelerius metus. Komisijos tarnybos mano, kad vertinant 2011 m. Terminų direktyvą buvo svarbu atsižvelgti į šias naujas nuostatas, taip pat į rinkos ir technologijų pokyčius skaitmeninės muzikos rinkoje.

Pagrindinis šią ataskaitą pagrindžiančios informacijos šaltinis yra tikslinis tyrimas (toliau – tyrimas)³. Tyrimas skelbiamas kartu su šia ataskaita. Jis apima suinteresuotųjų subjektų atsiliepimus, surinktus atliekant internetinę apklausą, skirtą atitinkamiems muzikos sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams (daugiausia atlikėjams, fonogramų gamintojams ir kolektyvinio administravimo organizacijoms⁴, taip pat viešosios

¹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016) 593).

² 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB, 3 skyrius.

³ [Tikslinis tyrimas dėl Direktyvos 2011/77/ES dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų](#). Tyrimo duomenys buvo renkami (dokumentų analizė buvo atliekama, apklausos ir pokalbiai buvo vykdomi) 2021 m. pabaigoje ir 2022 m. pradžioje.

⁴ Pagal Direktyvos 2014/26/ES 3 straipsnio a punktą: „kolektyvinio administravimo organizacija – bet kuri organizacija, įgaliota daugiau nei vieno teisių turėtojo vardu, pagal teisės aktus, paskyrimą, licenciją ar bet kurį kitą susitarimą administruoti autorių teises arba gretutines teises, kurios vienintelis arba pagrindinis tikslas – bendra tų teisių turėtojų nauda ir kuri atitinka vieną ar abu šiuos kriterijus: i) organizaciją nuosavybės teise valdo arba kontroliuoja jos nariai; ii) ji yra organizuota kaip ne pelno organizacija.“

nuosavybės įrašų kompanijoms, internetinių paslaugų teikėjams, platintojams ir transliuotojams), ir juos papildančius įvairius pokalbius. Tyrimo dokumentų analizė apima visas valstybes nares, o tyrimai vietoje – 18 valstybių narių.

Be to, Komisijos tarnybos siekė papildyti tyrimo metu surinktus įrodymus pasinaudodamos kitais turimais šaltiniais, visų pirma palaikydamos ryšius su suinteresuotaisiais subjektais ir naudodamosi turima informacija apie 2011 m. Terminų direktyvos įgyvendinimą. Šiomis aplinkybėmis papildomas įrodymų šaltinis yra Europos Parlamento JURI komiteto užsakytas 2018 m. tyrimas (toliau – EP tyrimas)⁵. Šiame EP tyrime nagrinėjama 2011 m. Terminų direktyvos įgyvendinimo padėtis keliose valstybėse narėse ir atsižvelgiama į tam tikrą galimą ilgalaikį poveikį.

II. BENDROJI INFORMACIJA

1. Teisinis pagrindas

Kūriniai ir kiti objektai autorių teisėmis saugomi ribotą laikotarpį. Autorių teisių ir gretutinių teisių „apsaugos terminas“ yra laikotarpis, per kurį teisių turėtojai turi teises į autorių teisėmis saugomus savo kūrinius ir gretutinėmis teisėmis saugomus kitus objektus⁶. Pasibaigus apsaugos terminui kūrinys ar objektas tampa viešąja nuosavybe.

Tarptautiniu lygmeniu minimalus autorių apsaugos terminas buvo nustatytas Berno konvencijoje⁷, o vėliau Romos konvencijoje – atlikėjams, fonogramų gamintojams ir transliuojančiosioms organizacijoms⁸. Pagal 1996 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartį (toliau – PINO autorių teisių sutartis) autoriams taikomas toks pat apsaugos terminas, kaip ir pagal Berno konvenciją⁹. 1996 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartyje (toliau – PINO atlikimų ir fonogramų sutartis) nustatytas 50 metų apsaugos terminas atlikėjams,

Kolektyvinio administravimo organizacijos yra svarbūs muzikos įrašų vertės grandinės suinteresuotieji subjektai, susiję su termino pratęsimu, nes jie prisideda prie konkrečių 2011 m. Terminų direktyvos praktinio įgyvendinimo aspektų, kai atlikėjų ir gamintojų vardu renka ir paskirsto pajamas, į kurias atlikėjai ir gamintojai turi teisę. Šios pajamos gali būti grindžiamos išskirtinių teisių arba teisių į atlyginimą naudojimu. Išskirtinės atlikėjų teisės paprastai perduodamos gamintojams, o administruoti atlikėjų teises į atlyginimą paprastai pavedama kolektyvinio administravimo organizacijoms.

⁵ [Direktyvos 2011/77/ES įgyvendinimas: autorių teisių apsaugos terminas.](#)

⁶ Sąvoka „autorių teisės“ apima ekonomines ir moralines teises, suteiktas kūrinių autoriams, o „gretutinės teisės“ yra ekonominės ir moralinės teisės, suteiktos atlikėjams, gamintojams ir transliuotojams dėl konkretaus objekto. Gretutinės teisės dažnai suteikiamos siekiant skatinti investicijas ir joms netaikoma originalumo ar kūrybiškumo sąlyga. Moralinės teisės pagal ES autorių teisių teisę nėra suderintos.

⁷ Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos 7 straipsnyje numatyta 50 metų apsauga nuo autoriaus mirties metų pabaigos.

⁸ Romos konvencijos dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos 14 straipsnyje numatyta 20 metų apsauga nuo tų metų, kuriais buvo padarytas kūrinio įrašas, kūrinys buvo atliktas ar įvyko jo transliacija, pabaigos.

⁹ PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnis.

skaičiuojamas nuo metų, kuriais buvo padarytas atitinkamas įrašas ar paskelbimas, pabaigos¹⁰.

ES autorių ir gretutinių teisių turėtojų apsaugos terminas pirmą kartą buvo suderintas Tarybos direktyva 93/98/EEB¹¹, o vėliau – Direktyva 2006/116/EB¹². Buvo nustatytas 50 metų suderintas visų gretutinių teisių apsaugos terminas¹³, skaičiuojant nuo atitinkamų atlikimo ar įrašymo, teisėto išleidimo, teisėto viešo paskelbimo ar transliacijos veiksmų¹⁴.

2011 m. Terminų direktyva, kuria iš dalies pakeista Direktyva 2006/116/EB, buvo priimta 2011 m. rugsėjo 27 d., o valstybės narės turėjo ją perkelti į nacionalinę teisę iki 2013 m. lapkričio 1 d.¹⁵

Ja atlikėjų ir gamintojų apsaugos, susijusios su muzikos kūrinių atlikimo ir fonogramų įrašais, terminas buvo pratęstas nuo 50 iki 70 metų nuo pirmojo teisėto įrašo išleidimo ar viešo paskelbimo. Šis apsaugos termino pratęsimas taikomas išskirtinėms teisėms ir teisėms į atlyginimą, suteiktoms fonogramų gamintojams ir atlikėjams pagal Direktyvą 2001/29/EB¹⁶, Direktyvą 93/83/EEB¹⁷ ir Direktyvą 2006/115/EB¹⁸, taip pat teisingai kompensacijai, mokėtinai pagal tam tikras ES autorių teisių teisėje numatytas išimtis.

2011 m. Terminų direktyvoje taip pat suderintas muzikos kūrinių su žodžiais apsaugos terminas, paaiškinant, kad jis baigiasi praėjus 70 metų nuo ilgiausiai išgyvenusio iš toliau išvardytų asmenų – žodžių autoriaus ir kompozitoriaus – mirties¹⁹.

Be to, direktyvoje nustatytas papildomų priemonių rinkinys, kuriuo iš esmės siekiama užtikrinti, kad atlikėjai, perdavę arba perleidę savo išskirtines teises fonogramų gamintojams, iš tikrųjų galėtų pasinaudoti termino pratėsimu: i) sąlyga „naudokis arba prarask“, ii) metinis papildomas atlyginimas ir iii) vadinamoji *tabula rasa* nuostata (žr. VI skirsnį). Be to, kaip neprivaloma priemonė valstybėms narėms buvo priimta atskira nuostata, kuria atlikėjams sudaromos sąlygos iš naujo derėtis dėl jiems palankesnių sutarčių, suteikiančių jiems teisę į periodinius mokėjimus praėjus 50-iesiems metams nuo teisėto įrašo išleidimo arba jo viešo paskelbimo.

¹⁰ PINO atlikimų ir fonogramų sutarties 17 straipsnis.

¹¹ 1993 m. spalio 29 d. Tarybos Direktyva 93/98/EEB dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų suderinimo (OL L 290, 1993 11 24, p. 9). Direktyva su pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB (OL L 167, 2001 6 22, p. 10).

¹² Direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (OL L 372, 2006 12 27, p. 12).

¹³ Fonogramų gamintojų, atlikėjų ir transliuojančiųjų organizacijų gretutinės teisės.

¹⁴ Tarybos direktyvos 93/98/EB 3 straipsnis ir Direktyva 2006/116/EB.

¹⁵ 2011 m. Terminų direktyvos 2 straipsnio 1 dalis.

¹⁶ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001 6 22, p. 10).

¹⁷ 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo (OL L 248, 1993 10 6, p. 15).

¹⁸ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (OL L 376, 2006 12 27, p. 28).

¹⁹ 2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 1 dalis.

Pažymėtina, kad į Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvą įtrauktos papildomos nuostatos, kuriomis siekiama pagerinti atlikėjų sutartinę padėtį (tinkamo ir proporcingo atlygio principas, skaidrumo pareiga, sutarčių tikslinimo mechanizmas, alternatyvaus ginčų sprendimo procedūra ir atšaukimo teisė). Šios nuostatos yra platesnės nei pirmiau aprašytos papildomos priemonės ir taikomos tiek autoriams, tiek atlikėjams visuose kūrybos sektoriuose.

2. Galimo poreikio pratęsti audiovizualinio sektoriaus atlikėjų ir gamintojų teisių apsaugos terminą vertinimas

2011 m. Terminų direktyvoje apsaugos terminas audiovizualinių kūrinių atlikėjams ir gamintojams pratęstas nebuvo. Šis klausimas buvo aptartas 2020 m. gruodžio 9 d. Komisijos tarnybų darbiniam dokumente (SWD), kuriame buvo įvertintas galimas poreikis pratęsti audiovizualinio sektoriaus atlikėjų ir gamintojų teisių apsaugos terminą, kaip reikalaujama 2011 m. Terminų direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje²⁰. Šiame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente Komisijos tarnybos padarė išvadą, kad, remiantis turimais įrodymais, nereikia pratęsti atlikėjų ir filmų įrašų gamintojų apsaugos audiovizualiniame sektoriuje termino, bei nurodė, kad šis klausimas taip pat bus nagrinėjamas platesniame 2011 m. Terminų direktyvos veikimo vertinimo kontekste.

Todėl, siekdamas papildyti 2020 m. atliktą analizę, Komisijos tarnybos pavedė tyrimo rangovui surinkti papildomų įrodymų šiuo klausimu. Rangovas atliko specialią internetinę apklausą, pokalbius ir paieškas internete, kad surinktų papildomų duomenų.

Tyrime patvirtinta 2020 m. Komisijos tarnybų darbiniam dokumente pateikta informacija apie teises prielaidas dėl teisių perdavimo ir sutartinės praktikos audiovizualiniame sektoriuje, nes audiovizualinio sektoriaus atlikėjų teisės buvo labiau sutelktos gamintojų, o ne kolektyvinio administravimo organizacijų rankose²¹. Tyrime taip pat buvo papildomai išnagrinėtos galimos pajamos, susijusios su filmų naudojimu praėjus 50 metų nuo jų išleidimo, siekiant geriau įvertinti termino pratęsimo poreikį ir galimą naudą. Kino teatrams skirtų versijų duomenys rodo, kad didžioji dalis pajamų iš komercinio filmų platinimo gaunama per pirmuosius trejus metus po pirmojo filmų išleidimo. Senesni nei 50 metų filmai mažiau prieinami televizijos kanaluose ir užsakomųjų vaizdo paslaugų kanaluose; tačiau duomenų apie pajamas, gautas iš šių platinimo kanalų, nėra, todėl sunku visapusiškai įvertinti pajamas, gautas naudojant filmus po 50 metų. Tyrimas taip pat parodė, kad senų filmų (išleistų 1970–1980 m.) dalis kataloguose, kuriuos kolektyvinio administravimo organizacijos valdo savo asocijuotųjų subjektų vardu, yra gana maža, todėl atlikėjų pajamos už tokius filmus visai nedidelės²².

²⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/staff-working-document-pursuant-reporting-obligation-laid-down-directive-201177eu-term-protection>

²¹ Tyrimas, p. 91–94.

²² Tyrimas, p. 94–103. Taip pat žr. neseniai paskelbtą Europos audiovizualinės observatorijos tyrimą: „[Paveldo filmai kino teatruose. 2014–2023 m. analizė](#)“, visų pirma 15 skaidrę.

Atliekant tyrimą nerasta jokių naujų įrodymų, kurie paneigtų ankstesnius 2020 m. Komisijos tarnybų dariniame dokumente išdėstytus duomenis. Todėl papildomų įrodymų rinkimo rezultatai rodo, kad šiame etape atlikėjų ir filmų įrašų gamintojų apsaugos audiovizualiniame sektoriuje termino pratęsti nereikia.

III. DIREKTYVOS PERKĖLIMAS Į NACIONALINĘ TEISĘ IR ĮGYVENDINIMAS VALSTYBĖSE NARĖSE

2011 m. Terminų direktyvą į nacionalinę teisę jau perkėlė visos valstybės narės. Perkėlimo į nacionalinę teisę terminas buvo 2013 m. lapkričio 1 d. Tačiau kai kurios valstybės narės vėlavo perkelti direktyvą į nacionalinę teisę ir turėjo būti pradėtos pažeidimo bylos dėl nepranešimo apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemones.

EP tyrime buvo išnagrinėtas 2011 m. Terminų direktyvos perkėlimas į nacionalinę teisę septyniose valstybėse narėse ir iškelti konkretūs klausimai dėl kai kurių 2011 m. Terminų direktyvos nuostatų, t. y. dėl sąvokų „teisėtai išleidžiamas“ ir „teisėtai viešai paskelbiamas“ aiškinimo, susijusio su apsaugos termino apskaičiavimu, ir tuo, ar pakeisto formato fonograma gali būti laikoma nauja fonograma, taip pat dėl fonogramų gamintojų ir atlikėjų apsaugos terminų suderinimo²³.

Komisija skundų dėl 2011 m. Terminų direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę ar taikymo valstybėse narėse nuo jos įsigaliojimo negavo. Nė viena valstybė narė taip pat nepateikė prašymo priimti prejudicinį sprendimą dėl 2011 m. Terminų direktyvos nuostatų, todėl su šia direktyva susijusios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos nėra.

Atliekant tyrimą nustatyta, kad 2011 m. Terminų direktyva iš esmės įgyvendinta sėkmingai, tačiau taip pat nustatyta keletas problemų, susijusių su konkrečių nuostatų įgyvendinimu nacionaliniu lygmeniu, todėl buvo vėluojama pradėti faktiškai taikyti 2011 m. Terminų direktyvoje nustatytas teisės normas²⁴. Kai kurios iš šių problemų kyla dėl klausimų, susijusių su nacionaline autorių teisių teise ir praktika ir nepatenkančių į 2011 m. Terminų direktyvos ir ES lygmeniu suderintų teisės normų taikymo sritį. Atsižvelgiant į tai, kad problemos yra susijusios su papildomomis priemonėmis, visų pirma sąlyga „naudokis arba prarask“ ir metiniu papildomu atlyginimu, šios konkrečios problemos yra išsamiai paaiškintos toliau (žr. V skirsnį).

Kita vertus, atliekant tyrimą taip pat nustatyta konkreti nacionalinė praktika (susijusi su metinio papildomo atlyginimo nuostatos įgyvendinimu, istoriniais varžančiais veiksniais ir atlikėjų derybine padėtimi) keliose valstybėse narėse ir ši praktika gali padėti įgyvendinti konkrečias 2011 m. Terminų direktyvos nuostatas²⁵.

²³ EP tyrimas, p. 15–16.

²⁴ Tyrimas, p. 81.

²⁵ Tyrimas, p. 116, 120, 122.

IV. BENDRAS 2011 M. TERMINŲ DIREKTYVOJE NUSTATYTO TERMINO PRATĖSIMO POVEIKIS

Pagrindinis muzikos atlikėjų ir fonogramų gamintojų apsaugos termino pratęsimo 20 metų tikslas buvo išlaikyti esamus šių teisių turėtojų pajamų srautus papildomam laikotarpiui. Kaip nurodyta prie pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto pridėtame aiškinamajame memorandume, to reikėjo siekiant pagerinti socialinę atlikėjų padėtį, visų pirma spręsti pajamų spragos, su kuria muzikos atlikėjai susiduria savo gyvenimo pabaigoje²⁶, problemą, taip pat sumažinti fonogramų gamintojų pajamų praradimą dėl piratavimo ir spręsti su skaitmeniniu platinimu susijusias problemas²⁷.

Sunku atskirti termino pratęsimo indėlį siekiant šių tikslų, nes nuo 2011 m. Terminų direktyvos įsigaliojimo muzikos rinkai turėjo įtakos keli svarbūs veiksniai.

Skaitmenizacija ir didėjantis užsakomųjų muzikos paslaugų vartojimo populiarumas teikiant srautinio muzikos transliavimo paslaugas lėmė svarbius pokyčius muzikos įrašų sektoriuje, nes fonogramos platinamos daugiausia skaitmeniniu būdu arba internetu, taip didinant muzikos prieinamumą ir padedant menininkams bei gamintojams pasiekti platesnę auditoriją. Be to, vis daugiau menininkų skelbia savo įrašus srautinio transliavimo platformose. Todėl nuo 2011 m. Terminų direktyvos įsigaliojimo, nors naudotojai internetu gali įsigyti daugiau muzikos, dauguma kitų analoginių formatų platinimo kanalų beveik visiškai išnyko arba tapo nišiniai. Šios kintančios muzikos pramonės tendencijos nebuvo susietos su skaitmeninio formato muzikos kainų didėjimu, o bet koks analoginių formatų kainų didėjimas, tikėtina, susijęs ne su kūrybiniu turiniu, o su kitais veiksniais²⁸. Vis dėlto, kadangi dauguma analoginių formatų šiuo metu yra pasenę arba nėra plačiai prieinami, vartotojams dabar dažnai tenka pakartotinai pirkti tam tikrą skaitmeninę prieigą prie muzikos, kuri anksčiau buvo jų privačių kolekcijų dalis. Nors piratavimas per pastarąjį dešimtmetį mažėjo²⁹, jis vis dar smarkiai mažina muzikos pramonės pajamas³⁰.

Taip pat svarbu atsižvelgti į katalogų, kuriems iki šiol taikomas termino pratęsimas nuo 50 iki 70 metų po pirmojo fonogramos išleidimo, dydį ir tinkamumą rinkai. Dar visai neseniai 2011 m. Terminų direktyvoje numatytas pratęsimas buvo taikomas tik senesniems, XX a. septintojo dešimtmečio, įrašams. Šiuose repertuaruose yra mažiau įrašų, o šiais laikais jie paprastai ne tokie populiarūs. Kadangi apsaugos termino pratęsimas bus naudingas vis

²⁶ Direktyvos 2011/77/ES 5 konstatuojamoji dalis.

²⁷ Pasiūlymas dėl Direktyvos, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (COM(2008) 464 *final*) Aiškinamasis memorandumas; Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Teisinės ir ekonominės atlikėjų ir įrašų gamintojų padėties Europos Sąjungoje poveikio vertinimas“ (SEC(2008) 2288), p. 26.

²⁸ Tyrimas, p. 52–54.

²⁹ Remiantis Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos (EUIPO) ataskaita „Skaitmeninių autorių teisių pažeidimų tendencijos Europos Sąjungoje“ (2023 m.), piratinė prieiga prie muzikos turinio nuo 2020 m. vidurio buvo pastovi – maždaug penktadalis 2017 m. lygio.

³⁰ Tyrimas, p. 55.

didesniam kiekiui XX a. aštuntojo, devintojo ir dešimtojo dešimtmečių įrašų, įgyvendinus 2011 m. Terminų direktyvą atitinkami teisių turėtojai veikiausiai gaus daugiau pajamų³¹.

Be to, apskritai nedidelis turimų kiekybinių duomenų kiekis turi įtakos 2011 m. Terminų direktyvos poveikio vertinimui. Nepaisant to, remiantis turima informacija, galima atlikti bendrą kokybinį vertinimą.

2011 m. Terminų direktyva nustačius papildomus 20 apsaugos metų, ES muzikos atlikėjų ir gamintojų apsaugos terminas tapo panašesnis į JAV, kuri yra didelė rinka, taikomą apsaugos terminą³². Ankstesnis JAV ir ES taikomų apsaugos terminų 45 metų skirtumas kėlė pavojų, kad bus daromas neigiamas poveikis kultūrinei muzikos įvairovei ES, nes sumažės paskatos kurti muziką Europos skoniams dėl galimai didesnių pajamų iš JAV rinkos³³.

Termino pratęsimas, sumažinant šį apsaugos atotrūkį ir leidžiant toliau prekiauti senesnėmis fonogramomis, prisidėjo prie paveiktų repertuarų skaitmeninimo. XX a. septintojo dešimtmečio fonogramos buvo pirmoji įrašų grupė, kurios atžvilgiu tapo įmanoma pasinaudoti termino pratėsimu. Termino pratęsimas sudarė sąlygas fonogramų gamintojams savo seną katalogą naudoti ilgesnį laikotarpį ir toliau juo prekiauti. Tai, kartu su technologijų ir rinkos pokyčiais, paskatino gamintojus suskaitmeninti šias senesnes fonogramas. Šių kūrinių išlaikymas kataloguose, dažnai užtikrinant geresnę garso kokybę skaitmeniniu formatu, padėjo nešti pajamas. Dėl to vartotojams taip pat tapo lengviau prieinama daugiau muzikos³⁴.

Tyrimo tikslais atlikta apklausa parodė, kad nuomonės dėl termino pratęsimo poveikio nacionalinių muzikos rinkų apyvartai ES skiriasi³⁵. Muzikos įrašų gamintojai ir jų asociacijos šį konkretų 2011 m. Terminų direktyvos aspektą vertina gana teigiamai, o kai kurie iš jų paminėjo, kad senesnės fonogramos ir toliau gali duoti šiek tiek pajamų. Kolektyvinio administravimo organizacijų nuomonės įvairesnės, o atlikėjai reikšmingo pajamų padidėjimo nejaučia.

Atliekant tyrimą nustatyta bendra tiek atlikėjams, tiek fonogramų gamintojams paskirstomų bendrųjų pajamų didėjimo tendencija 2010–2020 m.; tačiau, remiantis turimais duomenimis, sunku atskirti termino pratęsimo poveikį nuo kitų teisinių ir techninių pokyčių poveikio³⁶. Pasak kai kurių apklaustų kolektyvinio administravimo organizacijų, šis bendras pajamų padidėjimas sietinas su kitais aspektais, susijusiais su kolektyvinio teisių administravimu, pavyzdžiui, Kolektyvinio teisių administravimo

³¹ Žr. tyrimo p. 69, 73–74 ir 110, kur kelios kolektyvinio administravimo organizacijos mini įrašo populiarumo svarbą gaunamoms pajamoms. Be to, kalbant apie kai kurias valstybes nares, kolektyvinio administravimo organizacijos tikisi, kad pajamos padidės dėl politinių, teisinių ir ekonominių pokyčių, įvykusių nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio pradžios.

³² JAV garso įrašams taikoma 95 metų apsauga nuo jų sukūrimo (17 U.S.C. 302 (c)).

³³ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Teisinės ir ekonominės atlikėjų ir įrašų gamintojų padėties Europos Sąjungoje poveikio vertinimas“, 2008 m., p. 19–20.

³⁴ Tyrimas, p. 79.

³⁵ Tyrimas, p. 58.

³⁶ Tyrimo p. 63–64.

direktyvos³⁷ įgyvendinimu ir geresnėmis kolektyvinio administravimo organizacijų naudojamomis teisių administravimo sistemomis³⁸.

V. PAPILDOMOS PRIEMONĖS

Be apsaugos termino pratęsimo, 2011 m. Terminų direktyvoje dar nustatyti trys papildomų priemonių rinkiniai, taikomi konkrečiai atlikėjams termino pratęsimo laikotarpiu pagal 2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punktą. Šiomis priemonėmis buvo siekiama atsižvelgti į muzikos pramonės sutartinės praktikos, pagal kurią atlikėjai, pasirašydami įrašų susitarimą, už autorinį atlyginimą arba vienkartinį mokėjimą perduoda arba perleidžia savo teises fonogramų gamintojams, ypatumus³⁹.

Į 2011 m. Terminų direktyvą įtrauktos priemonės yra sąlyga „naudokis arba prarask“, metinis papildomas atlyginimas ir vadinamoji *tabula rasa* nuostata. Galiausiai direktyvoje valstybėms narėms nustatyta neprivaloma priemonė, pagal kurią atlikėjams sudaromos sąlygos iš naujo derėtis dėl jiems palankesnių sutarčių, pakeičiančių iki 2013 m. lapkričio mėn. pasirašytas sutartis, t. y. suteikiama vadinamoji teisė iš naujo derėtis⁴⁰. Visos šios nuostatos taikomos tik pratęsimo – 20 metų trukmės – laikotarpiu⁴¹.

Šių papildomų priemonių paskirtis – užtikrinti, kad termino pratęsimas būtų naudingas atlikėjams, kurių išskirtinėmis teisėmis naudojamosi, didinant jų atlyginimą arba gerinant jų sutartinę padėtį įrašų gamintojų atžvilgiu.

Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyva į ES autorių teisių teisę buvo įtraukta papildomų nuostatų, kuriomis siekiama sustiprinti autorių ir atlikėjų sutartinę padėtį ir užtikrinti, kad jie gautų teisingą atlygį, kai perduoda arba perleidžia savo teises naudoti⁴². Šios nuostatos buvo įgyvendintos visose valstybėse narėse. Minėtų priemonių veiksmingumą Komisija įvertins per direktyvos peržiūrą, kuri turi būti atlikta ne anksčiau kaip 2026 m. birželio 7 d., atsižvelgdama į paveiktų suinteresuotųjų subjektų pareikštas nuomones⁴³.

Be to, Komisija neseniai paskelbė tyrimą, kurio tikslas – išnagrinėti kūrybos sektoriuose taikomą sutartinę praktiką (visų pirma išpirkimo praktiką), pagal kurią autoriams, atlikėjams ir gamintojams priklausančios autorių ir gretutinės teisės perduodamos sutarčių

³⁷ 2014 m. vasario 26 d. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2014/26/ES dėl kolektyvinio autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo ir daugiateritorijų licencijų naudoti muzikos kūrinius internete teikimo vidaus rinkoje.

³⁸ Tyrimas, p. 65.

³⁹ Daugiau informacijos apie sutartinę praktiką muzikos sektoriuje žr. 2015 m. tyrime [„Atlyginimas autoriams ir atlikėjams už jų kūrinių naudojimą ir jų atlikimo įrašus“](#), ES leidinių biuras (europa.eu).

⁴⁰ 2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 4 dalis.

⁴¹ 2011 m. Terminų direktyvos 10 konstatuojamoji dalis.

⁴² Direktyvos (ES) 2019/790 18–23 straipsniai.

⁴³ Neseniai paskelbtoje D. Johansson ataskaitoje [„Streams and Dreams part 2“](#) pateikiami organizacijos AEPO-ARTIS ir jos narių bendradarbiaujant su organizacija IAO atliktos apklausos apie Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos poveikį ES menininkams ir muzikantams rezultatai.

šalims, kurios naudojami šiomis teisėmis, ir įvertinti tokios praktikos poveikį atlyginimams⁴⁴.

1. Sąlyga „naudokis arba prarask“

2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punktu (nauja 2a dalimi) atlikėjams suteikiama teisė tam tikromis sąlygomis nutraukti savo teisių perdavimo ar perleidimo gamintojui sutartį dėl fonogramos naudojimo praėjus 50 metų nuo jos teisėto išleidimo ar viešo paskelbimo, jei fonogramos gamintojas nebesiūlo parduoti ar viešai pateikti pakankamo kiekio įrašo kopijų. Šios teisės atlikėjas negali atsisakyti.

Šios nuostatos tikslas – padidinti atlikėjų derybinę galią dėl garso įrašų naudojimo termino pratęsimo laikotarpiu, leidžiant jiems tam tikromis sąlygomis nutraukti fonogramos naudojimo sutartį su gamintoju. Kai atlikėjas remiasi sąlyga „naudokis arba prarask“ ir teisės jam grąžinamos, fonogramos gamintojo teisės nustoja galioti, kad būtų išvengta šių teisių dubliavimosi⁴⁵.

Tyrimas parodė, kad praktinis nuostatos „naudokis arba prarask“ taikymas kai kuriose valstybėse narėse yra sudėtingesnis dėl įrašų, kuriuose dalyvauja keli atlikėjai⁴⁶. Pagal atitinkamą 2011 m. Terminų direktyvos nuostatą⁴⁷ sutarties, apimančios ne vieną atlikėją, nutraukimo taisyklės turėtų būti apibrėžtos taikytinoje nacionalinėje teisėje. Tam tikrose valstybėse narėse pagal nacionalinius įstatymus reikalaujama, kad atlikėjai tarpusavyje susitartų prieš gamintoją taikyti sąlygą „naudokis arba prarask“, ir tokį susitarimą gali būti sunku pasiekti. Atliekant tyrimą taip pat nustatyta keletas nacionalinės teisės nuostatų, kurios palengvina tos sąlygos taikymą tokiais konkrečiais atvejais, pavyzdžių⁴⁸.

Kita konkreti tyrimu nustatyta problema susijusi su komunistiniu laikotarpiu kai kuriose valstybėse narėse sukurtais įrašais. Pavyzdžiui, Rumunijoje tokie įrašai priklauso nacionaliniam paveldui, todėl bet kokią sprendimą dėl šių fonogramų gali priimti tik Rumunijos valstybė, o ne atitinkami atlikėjai.

Mūsų nustatyti faktai rodo, kad sąlyga „naudokis arba prarask“ praktiškai taikoma labai ribotai. Atrodo, kad sutartys pagal šią sąlygą buvo nutraukiamos tik labai retais atvejais. Taip yra daugiausia dėl per pastarąjį dešimtmetį pasikeitusių muzikos platinimo ir vartojimo tendencijų ir vis labiau vyraujančio srautinio transliavimo modelio. Fonograma, kuri pateikiama kaip srautinio transliavimo paslauga, reiškia, kad įrašas siūlomas arba viešai pateikiamas „pakankamu kiekiu kopijų“, todėl sąlygos, kuriomis galima remtis principu „naudokis arba prarask“, netaikomos.

⁴⁴ Sutartinės praktikos, darančios poveikį autorių ir gretutinių teisių perdavimui, ir kūrėjų bei gamintojų gebėjimo naudotis savo teisėmis tyrimas, pateikiamas adresu [„Komisija skelbia sutartinės praktikos, darančios poveikį autorių teisių ir gretutinių teisių perdavimui, tyrimą. Europos skaitmeninės ateities formavimas“](#).

⁴⁵ 2011 m. Terminų direktyvos 8 konstatuojamosios dalies paskutinis sakiny.

⁴⁶ Tyrimo p. 82.

⁴⁷ 2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punkto ketvirtas sakiny.

⁴⁸ Tyrimo p. 122, 123.

Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos 22 straipsnyje yra numatytas atšaukimo mechanizmas, kuris taikomas plačiau nei 2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punktas, nes jis sutartims taikomas ne tik praėjus 50 metų nuo fonogramos teisėto išleidimo ar viešo paskelbimo. Tikimasi, kad ši nuostata sustiprins visų atlikėjų sutartinę padėtį. Tačiau valstybės narės, įgyvendindamos šią naują nuostatą, turi tam tikro lankstumo: jos gali netaikyti atšaukimo mechanizmo tam tikriems kūriniais ar dalykams arba numatyti, kad jis bus taikomas tik tam tikru laikotarpiu⁴⁹. Kaip minėta sutartinės praktikos tyrime, kelios valstybės narės pridėjo papildomų elementų, kad pritaikytų šį mechanizmą prie savo nacionalinės teisės sistemų, ir nacionalinės teisės normos labai skiriasi⁵⁰. Todėl sąlyga „naudokis arba prarask“ išlieka aktuali muzikos atlikėjams, nes joje numatyta termino pratęsimo laikotarpio taikytina teisė, kurios negalima atsisakyti.

2. Metinis papildomas atlyginimas

Pagal 2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punktą (naujas 2b, 2c ir 2d dalis) atlikėjai turi teisę gauti papildomas pajamas, sudarančias 20 proc. metinių pajamų, kurias gamintojai gauna iš fonogramos naudojimo termino pratęsimo laikotarpiu. Šis papildomas atlyginimas mokamas iš pajamų, gautų iš fonogramos atgaminimo, platinimo ir pateikimo naudoti per praėjusius metus.

Ši nuostata dėl metinio papildomo atlyginimo taikoma tik tiems atlikėjams, kurie perduoda arba perleidžia savo išskirtines teises už išankstinį vienkartinį (fiksotą) atlyginimą. Paprastai tai yra samdomi muzikantai, neturintys teisės gauti procentinių pajamų iš galimos vėlesnės jų darbo sėkmės. Ši teisė į atlyginimą, kurios negalima atsisakyti, netaikoma atlikėjams, kurie jau turi teisę į periodinius mokėjimus (toliau – autoriai honorarai) iš pajamų, gaunamų iš įrašyto jų atlikimo.

Metinius papildomus atlyginimus rinkti ir administruoti gali tik kolektyvinio administravimo organizacijos⁵¹. Nustačiusios reikalavimus atitinkančius įrašus ir jų atlikėjus, turinčius teisę į metinį papildomą atlyginimą (paprastai remiantis kolektyvinio administravimo organizacijų turima informacija ir (arba) iš įrašų kompanijų gauta informacija), kolektyvinio administravimo organizacijos surenka šias pajamas iš įrašų kompanijų ir jas paskirsto reikalavimus atitinkantiems atlikėjams. 2011 m. Terminų direktyvoje taip pat yra speciali nuostata, pagal kurią fonogramų gamintojai atlikėjų prašymu privalo pateikti visą būtiną informaciją, susijusią su metinio papildomo atlyginimo mokėjimu atlikėjams⁵².

Dauguma tyrimo tikslais apklaustų kolektyvinio administravimo organizacijų ir vienijančių ES organizacijų mano, kad tarp 2011 m. Terminų direktyvoje nustatytų priemonių didžiausią poveikį atlikėjų pajamoms turėjo metinis papildomas atlyginimas⁵³.

⁴⁹ Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos 22 straipsnio 2 dalis.

⁵⁰ Sutartinės praktikos, darančios poveikį autorių ir gretutinių teisių perdavimui, ir kūrėjų bei gamintojų gebėjimo naudotis savo teisėmis tyrimas; 195–197 puslapiai.

⁵¹ Terminų direktyvos kodifikuoto teksto nauja 3 straipsnio 2d dalis.

⁵² Terminų direktyvos kodifikuoto teksto naujos 3 straipsnio 2c dalies antra pastraipa.

⁵³ Tyrimas, p. 70.

Iš surinktų Čekijos, Nyderlandų, Vokietijos, Lenkijos, Portugalijos, Švedijos ir Ispanijos duomenų matyti, kad metinio papildomo atlyginimo surinkimas lėtai, bet nuolat auga. Tai rodo, jog ši papildomo atlyginimo sistema teikia vilčių, kad ji suteiks tam tikrą pajamų šaltinį atlikėjams⁵⁴.

Atliekant tyrimą nustatyta, kad metinį papildomą atlyginimą rinkti ir paskirstyti pradėta tik neseniai keliose valstybėse narėse⁵⁵, o tai rodo, kad šie vėlavimai susidaro dėl konkrečių įgyvendinimo problemų, susijusių su kolektyvinio administravimo organizacijų veikimu arba su sunkumais nustatyti senų fonogramų teisių turėtojus tam tikrose valstybėse narėse. Pavyzdžiui, Slovėnijoje kolektyvinio administravimo organizacijos pagal įstatymus turi atitikti savo valdomų teisių administravimo kaštų ir naudos santykį. Atitinkama kolektyvinio administravimo organizacija mano, kad numatomas metinio papildomo atlyginimo poveikis šiuo metu būtų per mažas minėtam santykiui pasiekti⁵⁶. Lenkijoje XX a. septintajame ir aštuntajame dešimtmečiuose įrašytų kūrinių gamintojas yra buvusi valstybinė įrašų bendrovė, kuri nebeegzistuoja. Nors teisės naudoti šias fonogramas dabar turi kita įrašų kompanija, Lenkijoje sąvoka „gamintojas“ taikoma tik subjektui, kuris pirmasis įrašė fonogramą. Todėl įrašų kompanijos, turinčios atitinkamas teises, metinio papildomo atlyginimo mokėti neprivalo.⁵⁷ Rumunijoje metinį papildomą atlyginimą administruojanti kolektyvinio administravimo organizacija buvo paskirta praėjus trejiems metams nuo 2011 m. Terminų direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę⁵⁸.

Kad ir koks yra metinio papildomo atlyginimo poveikis, palyginti su kitomis papildomomis priemonėmis, kolektyvinio administravimo organizacijos ir muzikos atlikėjų asociacijos mano, kad iki šiol metinis papildomas atlyginimas turėjo ribotą poveikį atlikėjų pajamoms⁵⁹. Be minėtų problemų, kurios galėjo turėti įtakos metinio papildomo atlyginimo surinkimui ir (arba) paskirstymui keliose valstybėse narėse, ribotą poveikį taip pat galima paaiškinti tuo, kad termino pratęsimas iki šiol buvo taikomas nedaugeliui įrašų⁶⁰. Kitais atvejais poveikis taip pat galėjo sumenkėti dėl sunkumų gauti reikiamą informaciją, reikalingą metiniam papildomam atlyginimui apskaičiuoti ir sumokėti⁶¹. EP tyrime šis klausimas taip pat buvo įvardytas⁶² ir buvo nurodyti galimi sprendimai, apimantys tiek fonogramų gamintojus, tiek kolektyvinio administravimo organizacijas⁶³. Kolektyvinio administravimo organizacijos taip pat nurodė, kad sunku gauti reikiamą informaciją iš gamintojų, taip pat ir norint nustatyti atlikėjus, turinčius teisę gauti metinį papildomą atlyginimą.⁶⁴ Dabartiniai technologiniai pokyčiai ir atitinkamų metaduomenų naudojimas galėtų padėti pagerinti dalijimąsi informacija, kurios reikia tam, kad būtų

⁵⁴ Tyrimas, p. 72, 20 diagrama; taip pat žr. „Performers’ Rights Study Update 2022“, *AEPO Artis*, p. 71.

⁵⁵ Tyrimo p. 81.

⁵⁶ Tyrimo p. 88.

⁵⁷ Tyrimo p. 89.

⁵⁸ Tyrimo p. 82.

⁵⁹ Tyrimo p. 71.

⁶⁰ Tyrimo p. 73.

⁶¹ Tyrimo p. 72, 85.

⁶² EP tyrimas, p. 7.

⁶³ EP tyrimas, p. 47.

⁶⁴ „Performers’ Rights Study Update 2022“, *AEPO Artis*, p. 71.

galima išmokėti atlikėjams metinį papildomą atlyginimą. Pagal Direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punktą valstybės narės galėtų sudaryti palankesnes sąlygas atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams bendradarbiauti ir keistis informacija, kad būtų užtikrintas metinio papildomo atlyginimo mokėjimas.

Tikimasi, kad šie sunkumai tam tikru mastu bus pašalinti įgyvendinant Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos 19 straipsnyje nustatytus skaidrumo įpareigojimus. Šia nuostata viršijamas 2011 m. Terminų direktyvoje jau nustatytas reikalavimas pateikti informaciją ir ja siekiama, kad būtų teikiama naujausia, aktuali ir išsami informacija apie atitinkamų kūrinių ir atlikimo įrašų naudojimą⁶⁵. Dėl įvairių turinio sektorių, pavyzdžiui, muzikos sektoriaus⁶⁶, ypatumų valstybės narės negali taikyti šios nuostatos nereikšmingiems įnašams, išskyrus atvejus, kai to reikia Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos 20 straipsnyje numatyto sutarčių tikslinimo mechanizmo tikslais⁶⁷.

Metinis papildomas atlyginimas yra teisė į atlyginimą, kurios negalima atsisakyti, ir ateityje gali būti svarbus papildomas atlikėjų pajamų šaltinis. Naujausiose kolektyvinio administravimo organizacijų, atstovaujančių atlikėjams, skaidrumo ataskaitose matyti teigiama tendencija, rodanti geresnį metinio papildomo atlyginimo administravimą ir mokėjimą⁶⁸. Tikėtina, kad atlikėjams paskirstomas atlyginimas už populiarias XX a. aštuntojo ir devintojo dešimtmečių fonogramas, kurioms per ateinančius keletą metų bus pradėtas taikyti termino pratęsimas, didės⁶⁹.

3. Nuostata *tabula rasa*

Pagal 2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punkte (naujoje 2e dalyje) įtvirtintą nuostatą *tabula rasa* reikalaujama, kad atlikėjams pratęsto termino laikotarpiu paskirstomi autoriai honorarai neapimtų anksčiau išmokėtų avansų ir sutartinių atskaitymų, kurie galiausiai mažina minėtų atlikėjų pajamas. Ši nuostata taikoma tiems atlikėjams, kurie perdavė arba perleido savo teises fonogramų gamintojams už autorinius honorarus, ir jiems sudaro sąlygas gauti didesnę atlyginimą už pratęstą apsaugos laikotarpį.

Iš tam tikrų įrodymų matyti, kad nuostata *tabula rasa* praktiškai įgyvendinta įrašų kompanijų ir atlikėjų sutartinėmis sąlygomis dar prieš pasibaigiant 50 metų laikotarpiui⁷⁰. EP tyrime atkreiptas dėmesys į galimą klausimą, ar atlikėjai ir įrašų gamintojai gali sutartimi nukrypti nuo nuostatos *tabula rasa*⁷¹, priklausomai nuo to, kaip valstybės narės perkėlė šią priemonę į nacionalinę teisę; tačiau tyrimu nerasta įrodymų, kad tiriamose valstybėse narėse tokia faktinė praktika būtų taikyta.

⁶⁵ Be to, tai padės pašalinti EP tyrime (p. 27) išdėstytą susirūpinimą dėl 2011 m. Terminų direktyvoje nustatyto reikalavimo teikti informaciją įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu.

⁶⁶ Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos 77 konstatuojamoji dalis.

⁶⁷ Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos 19 straipsnio 4 dalis.

⁶⁸ Žr., pavyzdžiui, 2023 m. Prancūzijos kolektyvinio administravimo organizacijos SAI [Rapport-de-transparence-exercice-2023.pdf](https://www.sai.fr/IMG/pdf/Rapport-de-transparence-exercice-2023.pdf).

⁶⁹ Tyrimo p. 74.

⁷⁰ Tyrimas, p. 77.

⁷¹ EP tyrimas, p. 50.

Nepaisant to, kad surinkta nedaug įrodymų, nuostata *tabula rasa* yra svarbi atlikėjų apsaugos priemonė, siekiant užtikrinti, kad jie visapusiškai pasinaudotų pratęstu apsaugos laikotarpiu – po pradinių 50 apsaugos metų jiems būtų mokami autoriniai honorarai be jokių atskaitymų.

4. Teisė derėtis iš naujo

2011 m. Terminų direktyvos 1 straipsnio 4 dalis yra neprivaloma nuostata, pagal kurią valstybėms narėms leidžiama suteikti atlikėjams teisę iš naujo derėtis dėl jiems palankesnių sutarčių, kurios praėjus 50 metų nuo įrašo išleidimo pakeistų iki 2013 m. lapkričio 1 d. sudarytas sutartis. Atrodo, kad šią priemonę įgyvendino tik Prancūzija, nors iki 2011 m. Terminų direktyvos priėmimo minėta teisė iš naujo derėtis jau egzistavo bent vienoje valstybėje narėje⁷². Įrodymų, kad šia teise būtų pasinaudota praktiškai, nėra.

Šiuo atveju taip pat pažymėtina, kad Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos 20 straipsnyje yra nuostata, kurios tikslas panašus į „teisės iš naujo derėtis“ tikslą. Ja nustatomas sutarčių tikslinimo mechanizmas, pagal kurį autoriai ir atlikėjai arba jų atstovai tam tikromis sąlygomis gali reikalauti papildomo atlyginimo, jei paaiškėja, kad iš pradžių sutartas atlyginimas yra neproporcingai mažas, palyginti su vėlesnėmis susijusiomis pajamomis. Kadangi ši naujesnė nuostata valstybėms narėms yra privaloma, praktiškai ji galėtų būti taikoma dažniau nei „teisė iš naujo derėtis“ pagal 2011 m. Terminų direktyvą.

VI. IŠVADA

Apskritai, nustačius papildomą muzikos sektoriaus gamintojų ir atlikėjų apsaugos laikotarpį ir konkrečias papildomas priemones, 2011 m. Terminų direktyvos bendrasis tikslas („skatinti muzikos įrašų gamybą Europoje“) ir specialieji tikslai („prisidėti prie muzikos pramonės atlikėjų gerovės didinimo“; „prisidėti prie Europos muzikos pramonės konkurencingumo didinimo“; „padidinti prieinamą muzikos repertuarą“) buvo pasiekti⁷³.

Nors apsaugos termino pratęsimo ekonominį poveikį muzikos sektoriuje išskirti sunku, surinkti įrodymai parodė, kad taip pavyko užtikrinti nuolatinį senesnių fonogramų naudojimą ir atlyginimą muzikos atlikėjams už jų ankstesnio kūrinio atlikimo naudojimą, taip pat ir jiems sulaukus vyresnio amžiaus, o tai padėjo pagerinti jų finansinę padėtį.

Termino pratęsimas taip pat padėjo išlaikyti fonogramų gamintojų pajamų srautus už senų katalogų naudojimą. Tai skatina skaitmeninti senesnius įrašus, kurie dabar taip pat gali būti naudojami teikiant skaitmeninio muzikos platinimo paslaugas ir prisideda prie didesnio Europos muzikos prieinamumo.

Tikimasi, kad termino pratęsimas turės didesnę poveikį muzikos atlikėjų ir įrašų gamintojų pajamoms artimiausioje ateityje, kai populiarūs XX a. pabaigos įvairių muzikos žanrų

⁷² Pavyzdžiui, Vokietijoje.

⁷³ Poveikio vertinimas, p. 26.

kūriniai pateks į 2011 m. Terminų direktyvos taikymo sritį. Tikimasi, kad šis reiškinys bus susijęs su didesniu metinio papildomo atlyginimo surinkimo ir paskirstymo lygiu, o minėtas atlyginimas, tikimasi, dar labiau pagerins atlikėjų finansinę padėtį.

Remiantis turimais įrodymais, kitos papildomos priemonės, įtrauktos į 2011 m. Terminų direktyvą, („naudokis arba prarask“, „tabula rasa“ ir „teisė iš naujo derėtis“) yra mažiau veiksmingos, nei tikėtasi. Vis dėlto šios nuostatos atlikėjams jų sutartiniuose santykiuose su gamintojais suteikia svarbias apsaugos priemones, susijusias su atlikėjų teisių naudojimu ir atlyginimu, mokėtinu per pratęstą apsaugos laikotarpį. Tikimasi, kad Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos nuostatos dėl kūrėjų atlyginimo dar labiau sustiprins atlikėjų derybinę padėtį.

Remiantis šiuo vertinimu, dar kartą persvarstyti Direktyvą 2006/116/EB neatrodo būtina. Komisija toliau stebės Europos muzikos rinkos raidą. Atlikdama Bendrosios skaitmeninės rinkos direktyvos peržiūrą, kuri turi būti atlikta ne anksčiau kaip 2026 m. birželio 7 d., ji įvertins į minėtą direktyvą įtrauktų teisingo atlygio nuostatų poveikį.